

ਚੰਨ ਦਾਸ ਮੁਖੀ
ਵੀ.
ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ
ਅਤੇ ਹੋਰ
—
ਦੁਲਟ, ਜੇ.

ਕੁਝ ਸਖ਼ਤ ਕੇਸ-, ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਠਿਨਾਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਰੇਖਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਕੁਝ ਕੇਸ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਾਅਵਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਭਗਤ ਰਾਮ ਸੋਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਹਟਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਵਾਂਗਾ।

ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ.

ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਦੁਆ, ਜੇ.

ਦੁਆ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਅਪਰਾਧਿਕ ਫੁਟਕਲ

ਅੱਗੇ ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.

ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1959 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 686।

1959

ਸਤੰਬਰ, 17

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950) - ਧਾਰਾ 226 - ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਲਿਖਤ- ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਸੀਮਾ - ਲਿਖੇ, ਭਾਵੇਂ ਸਜ਼ਾਯੋਗ- ਲਿਖਤ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਓ- ਕੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ- ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਓ- ਕੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇ।

(1) ਐਲ.ਪੀ.ਏ. 121 1956

ਹੈਲਡ, ਕਿ "ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ" ਦੀ ਰਿੱਟ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਰਿੱਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨੀਚ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪੈਲੇਡੀਅਮ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ।

ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸਦਾ ਘੇਰਾ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਹਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿੱਟ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅੰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਵੇ।

ਹੈਲਡ, ਕਿ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ, ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੈਦ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਖਮੀ ਧਿਰ ਲਈ ਹਰਜਾਨੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਣ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਗਲਤੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਿੱਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਪੱਤੀ ਵਸਤੂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਦੌਰਾਨ।

ਹੈਲਡ, ਕਿ ਇੱਕ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਰਿੱਟ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿੱਟ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸੀ ਜੋ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਲੀਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ ਘੱਟ ਹੈ।

ਹੈਲਡ, ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਇਕਬਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ, ਜਾਂ ਹਮਲੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਸਰੀਰ ਜਾਂ ਤੰਤੂ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਸੀਹੇ ਦਾ ਰੂਪ ਸੂਖਮ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਭੈਅ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਾਸੂਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਜੋ ਸ਼ੱਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹਨ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਵੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਸਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਰੀਕਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਭਿਅਕ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 491 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਉਸਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਪੁੱਤਰ ਐਲ. ਜਗਨ ਨਾਥ ਅਗਰਵਾਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਐਲ.ਡੀ. ਕੌਸ਼ਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਐਮ .ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਆਰਡਰ

ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.

ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.-ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ ਦੀ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਸ਼੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ, ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਇੰਚਾਰਜ ਥਾਣਾ ਡਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 3, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਸ: ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸਿਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਬਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਗਲਤ ਹਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਿਦਾਰ
ਨਾਥ
ਵੀ.
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ
ਅਤੇ ਹੋਰ

ਟੇਕ ਚੰਦ,
ਜੇ.

ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ 13 ਜੂਨ, 1959 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਇੱਕ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਇਕ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦੇ ਮਾਮੇ ਰਾਮ ਦੁਲਾਰਾ ਦੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਥਾਣਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 3, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। 15 ਜੂਨ 1959 ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 15 ਜੂਨ 1959 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਕੁਝ ਦਿਨ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। 19 ਜੂਨ, 1959 ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਚੋਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 16 ਅਗਸਤ 1959 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਸਵੇਰੇ ਵਾਲ ਕੱਟਣ ਲਈ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਉਸ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਥਾਣੇ ਗਿਆ ਪਰ ਰਾਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਘਰ ਨਹੀਂ ਪਰਤਿਆ। ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 3 ਵਿੱਚ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਏ' ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੀ ਹੈ: -

"ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਮੋਤੀਰਾਮ 14 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ-ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ-ਬੇਲੋੜੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ-ਕਿੱਥੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ-ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਖਲ ਦਿਓ।"

ਕਿਦਾਰ
ਨਾਥ
ਵੀ.
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ
ਅਤੇ ਹੋਰ
ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL .III

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। 19 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਵੀ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਸੀ। ਥਾਣਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 3 ਦਾ ਇੱਕ ਹੌਲਦਾਰ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਾਲ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਪੰਜ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ-

“ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਮੋਤੀਰਾਮ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ, 16 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ—ਜਿੱਥੇ ਅਣਜਾਣ ਹੈ—ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਖਲ ਦਿਓ।

ਕਿਦਰਨਾਥ”।

(ਵੀਡੀਓ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਬੀ')। 21 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨੂੰ 24 ਅਗਸਤ, 1959 ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਨਿਯਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨੂੰ 22 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਮਾਮਾ ਉਸ ਨੂੰ 11.30 ਵਜੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਰਜਨ ਜੋ ਕਿ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਨ, ਨੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਏ: -

- (1) ਸੱਜੀ ਉਪਰਲੀ ਬਾਂਹ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਪਾਸੇ 'ਤੇ ਲਾਲ ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ ਮਾਰਕ 4 "x ਜੇ", ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਅਗਲਾ-ਪਿੱਛਲਾ।
- (2) ਸੱਜੇ ਮੋਢੇ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾਲ ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ ਮਾਰਕ 5" x 1"।
- (3) ਛਾਤੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੇਠਲੇ ਟੇਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ 6 "x 1/2" ਅਤੇ 5 1/2" x 1/2" ਲਾਲ ਅਬ੍ਰੇਡਡ ਦੋ ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਤਿਰਛੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।
- (4) ਛਾਤੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਲਾਲ ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ ਮਾਰਕ 6" x 1/2" ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਤਿਰਛਾ।
- (5) ਛਾਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਤਿਰਛੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਾਲ ਅਬ੍ਰੇਡਡ ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ ਦੋ, 8" x 1/2" ਅਤੇ 6" x 1/2" ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਨ।
- (6) ਖੱਬੇ ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਕੋਣ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੇਠਾਂ ਲਾਲ ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ ਮਾਰਕ 2 "x1/2"

(7) ਪਿੱਠ ਦੇ ਸਕੈਪੁਲਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ 1/2 "x 1/8" ਰਗੜ।

(8) ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਸੱਜੀ ਲੱਤ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਛਾਲੇ ਨੀਲੇ 5/8" x 1/4"

ਇਹ ਸੱਟਾਂ ਧੁੰਦਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ "ਸਧਾਰਨ, ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ" ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਵੱਲੋਂ 25 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਬਦਸਲੂਕੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦਰਜ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 16 ਅਗਸਤ 1959 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਥਾਣੇ ਲੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। 17 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਟੀ ਕੋਰਟਵਾਲੀ ਵਿਖੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 3 ਜਾਂ 4 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੋਰਟਵਾਲੀ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵੀ ਭੇਜੇ ਗਏ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, "ਉਨ੍ਹਾਂ (ਦੋ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ) ਨੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਇਕ ਕੰਬਲ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਕੰਬਲ 'ਤੇ ਲੇਟਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜੋ ਸੈਂਡਲ ਮੈਂ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਿਰ, ਨੱਤਾਂ, ਪੈਰਾਂ ਅਤੇ ਗਿੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਗੰਨਾ ਲੈ ਆਇਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਗਿੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਗੰਨੇ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ। ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਦੌੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

21 ਅਤੇ 22 ਅਗਸਤ, 1959 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਲੂਕ ਬਾਰੇ, ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 9 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

* * ਕਿ ਉਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਦੋ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਦੋ ਕੈਨ ਬੁਲਾਏ। ਇੱਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਅਤੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਡੰਡਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਲੇਟਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਰੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਬੇਕਸੂਰ ਹਾਂ। ਇਸ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਮੋੜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੁੱਤੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਤੱਕ

ਕਿਦਾਰ
ਨਾਥ
ਵੀ.
ਪੰਜਾਬ
ਰਾਜ ਅਤੇ
ਹੋਰ

ਟੇਕ ਚੰਦ,
ਜੇ.

ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ
ਵੀ.
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ
ਅਤੇ ਹੋਰ
ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL .III

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕੁੱਟਿਆ। ਮੈਂ ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਠ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਲਦੀ ਸਿਗਰਟ ਮੇਰੀ ਲੱਤ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਉੱਠੋਗੇ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁੱਟ ਦੇਵੇਗਾ।"

ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ 'ਤੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ 2 ਅਤੇ 3 ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਰਾਵਾਈਜ਼ ਜਵਾਬ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੀ.ਆਈ.ਏ., ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸ਼ੱਕ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਵੇਦ ਵਿਆਸ 'ਤੇ ਪਿਆ। 16 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਪਰ ਉਹ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਮ ਦੁਲਾਰਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੋਤੀ ਲਾਲ 16 ਅਗਸਤ 1959 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਕਦੇ ਸੰਜਮ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸੀ.ਆਈ.ਏ.ਸਟਾਫ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ 2 ਅਤੇ 3 ਦਾ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਹੇਠ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ, ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਗੰਭੀਰ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਰਿੱਟ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿੱਟ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਵਾਪਸੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਵਾਪਸੀ, ਜੋ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਜਵਾਬ ਦਾ ਵੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਤਸਦੀਕ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ।

ਕਿਦਾਰ
ਨਾਥ
ਵੀ.
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ
ਅਤੇ ਹੋਰ
ਟੇਕ ਚੰਦ,
ਜੇ.

24 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਪੈਰਾ-ਵਾਈਜ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੋਤੀ ਲਾਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜੋ 25 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਹੁਣ 2 ਸਤੰਬਰ, 1959 ਦਾ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ 16 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੇ ਵੀ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ 15 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਸਦੇ ਸ਼ੱਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ 16 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਬਦਸਲੂਕੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੂਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਜੇਕਰ, 16 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੋਤੀ ਅਤੇ ਲਾਲ ਅਤੇ ਵੇਦ ਵਿਆਸ, ਦੋਵੇਂ ਸ਼ੱਕੀ, ਜਲੰਧਰ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ

ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ
ਵੀ.
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ
ਅਤੇ ਹੋਰ
ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL .III

ਕਿ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਅੰਕੜਾ 'ਏ' ਦੇਖੋ), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 'ਪੈਰਾ-ਵਾਈਜ਼' ਜਵਾਬ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ 16 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੋਤੀ ਲਾਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ 'ਤੇ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ। 19 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ (ਅਨੇਕਚਰ 'ਬੀ') ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। 21 ਅਤੇ 22 ਅਗਸਤ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਉਸਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਅਟੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੋਤੀ ਲਾਈ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸਰੀਰਕ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਰਾਇ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਨਾ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੈਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਬੇਰਹਿਮ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ-ਕਥਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। 22 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਸਰਜਨ ਦੁਆਰਾ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਰਦ ਦੇਣ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ, ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਕਿ ਦੁੱਖ ਦੇ ਡਰ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਣਿਤ ਬੇਰਹਿਮੀ 'ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ

ਵਿਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਲਈ ਘਿਣਾਉਣੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਭਿਅਕ ਮਿਆਰਾਂ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਜੋ ਤਸੱਦਦ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ, ਉਹ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਘਟਨਾ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੱਤਾਂ ਬਰਬਰੋਰਮ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ, ਗਿਆਨਵਾਨ ਰਾਏ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਜਸਟਿਨਿਅਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਡਾਇਜੈਸਟ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ: -

"ਤਸੱਦਦ (ਕੈਸਟੀਓ) ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇਹ ਭਰੋਸੇਮੰਦ, ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਆਦਮੀਆਂ ਲਈ, ਧੀਰਜ ਜਾਂ ਤਸੀਹੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਦੁਆਰਾ, ਤਸੀਹੇ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਦੂਸਰੇ ਇੰਨੇ ਬੇਸਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਝੂਠ ਬੋਲਣਗੇ, ਇਸਲਈ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਉਹ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।"

ਵੀਡਿਓ।—ਡਾਈ. 48- 18

ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਰੇਮੀ ਬੇਂਥਮ ਜਾਂ ਸੀਜ਼ਰ ਬੇਕਾਰੀਆ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ, ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਭਿਅਕ ਮਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਾਲੀ। ਚਾਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ "ਥਰਡ ਡਿਗਰੀ" ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਗਲਤ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਾਂ, ਕਿਸੇ ਭੈੜੀ ਉਦਾਸੀਨ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਣਦੱਸੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਵਿਅਰਥ ਅਟਕਲਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਪਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੜਕੇ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਮੋਹਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਕਿਦਾਰ
ਨਾਥ
ਵੀ.
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ
ਅਤੇ ਹੋਰ
ਟੇਕ ਚੰਦ,
ਜੇ.

ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ
ਵੀ.
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ
ਹੋਰ
ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL .III

ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਕੱਚੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ, ਧਮਕਾਉਣ, ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਮੋਟੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਨਤੀਜਾ ਉਹੀ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਇਕਬਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ, ਜਾਂ ਹਮਲੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਸਰੀਰ ਜਾਂ ਤੰਤੂ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਸੀਹੇ ਦਾ ਰੂਪ ਸੂਖਮ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਭੈਅ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਾਸੂਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਜੋ ਸ਼ੱਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹਨ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਵੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਸਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਰੀਕਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਭਿਅਕ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਭਿਆਸ, ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ "ਥਰਡ ਡਿਗਰੀ" ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੱਕੀ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ "ਪਸੀਨਾ" ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ, ਸੁਰਾਗ ਲੱਭਣ ਜਾਂ ਇਕਬਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਅਕਸਰ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਧਮਕੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਹਿੰਸਾ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ। ਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਲੂਕ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਸੀ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

'ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ' ਦੀ ਰਿੱਟ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਰਿੱਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨੀਚ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪੈਲੇਡੀਅਮ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸਦਾ ਘੇਰਾ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਰਿੱਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਯੋਗਾਂ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਵਾਲਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਪਾਗਲ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਹਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿੱਟ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅੰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਪੂਰਨ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ, ਜਾਂ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ
ਵੀ.
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ
ਅਤੇ ਹੋਰ
ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.

ਰਿੱਟ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ, ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੈਦ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਖਮੀ ਧਿਰ ਲਈ ਹਰਜਾਨੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਣ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡੇਵਿਸ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਪੀਪਲ ਐਕਸਰੇਲ ਕਲੀ ਬਨਾਮ ਕਲੀ (1), —

"ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਿੱਟ ਦਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੋਕ ਅਤੇ ਕੈਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ, ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਇਹ ਗਲਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਗਲਤੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ

ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਨ ਦਰਸਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਿੱਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਪੱਤੀ ਵਸਤੂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(1) 195 ਐਨ.ਵਾਈ.ਐੱਸ. 778

ਇਹ ਉਦੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਦੌਰਾਨ। ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਗਲਤ ਲਈ, ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਲੱਭਣਾ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਰਿੱਟ ਦਾ ਘੇਰਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਗਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਰਿੱਟ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਰ ਐਡਵਰਡ ਕੋਕ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਫੈਸਟੀਨਮ ਉਪਚਾਰ - ਤੇਜ਼ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ।

ਲਿਖਤ ਦਾ ਮੂਲ ਅਤੇ ਨਾਮ ਵੀ ਇਸਦੇ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਐਡ ਫੇਸ਼ੀਐਂਡਮ, ਸਬਜੀਸੀਏਂਡਮ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, - ਕਰਨ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਵੀ ਜੱਜ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ, ਦੀ ਰਿੱਟ ਵਜੋਂ ਸਟਾਈਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਲੈਕਸਟੋਨ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਭਾਗ III, ਪੰਨਾ 131 ਦੇਖੋ।

ਬਰਨਾਰਡੋ ਬਨਾਮ ਫੋਰਡ ਗੋਸੇਜ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਹਰਸ਼ੇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ: -

"ਰਿੱਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ 'ਤੁਹਾਡੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਲਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦਿਨ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਭ ਨੂੰ ਲੰਘਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਕਵਚਨ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ।' ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਦਾ ਅਧਾਰ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲਾ ਸਬੂਤ ਹੈ,

(1) 1892 ਐਲ.ਆਰ. ਅਪੀਲ ਕੇਸ 326(339)

ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਰਿੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਜੋਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਕ੍ਰਟਨ, ਐਲ.ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ- "ਰਿੱਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਿਛਲੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਹੈ।"

[ਵੀਡੀਓ ਆਰ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਧਿਰ ਓ'ਬ੍ਰਾਇਨ (1)]।

ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਤੀ ਲਾਲ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਤਸੱਦਦ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ- ਸਰਕਾਰੀ ਜੁਲਮ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਨਿਵਾਰਨ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਦੋ ਹੋਰ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਝੂਠਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਧਾਰਾ 193, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 476 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(1) ਐਲ.ਆਰ. (1923) 2 ਕੇ.ਬੀ. 361(391)

ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ
ਵੀ.
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ
ਅਤੇ ਹੋਰ
ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL .III

ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ।
ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਪੈਪਸੂ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ
ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ
ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸਦੇ
ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਲਈ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ 22 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਦੀ
ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ, 21 ਅਗਸਤ, 1959 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਦਰਖਾਸਤ
ਬੇਅਰਥ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।
ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ.

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਅੱਗੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ.

ਅਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ।,- ਅਪੀਲਕਰਤਾ ।

ਬਨਾਮ

ਰਾਮ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ,- ਜਵਾਬਦੇਹ ।

1957 ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 82 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ।

ਭਾਰਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (1940 ਦਾ X)- ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਅਤੇ 40— ਨੋਟਿਸ ਦੇ
ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ-
ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ- ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ
ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਧਿਰ- ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ -
ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਐਸ.ਸੀ. 840

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ
ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ
ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ
ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ
ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।